

УДК 811.111'42:791.43

**ГУМОР ЯК СТРАТЕГІЯ
РЕПЕРСПЕКТИВІЗАЦІЇ ПРЕДМЕТНОЇ СИТУАЦІЇ
У ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ
(на матеріалі мультимедійних ігрових кінотворів)**

А.М. Пшеничних, канд. філол. наук (Харків)

У статті викладено результати дослідження гумору як стратегії реперспективізації ситуації, реалізованої у діалогах персонажів мультимедійних ігрових кінотворів. У роботі розглядається використання гумору учасниками діалогічної взаємодії в якості кооперативної, некооперативної та маніпулятивної стратегій, а також описуються комунікативні тактики відповідних стратегій.

Ключові слова: гумор, комунікативна тактика, кооперативна стратегія, маніпулятивна стратегія, некооперативна стратегія, реперспективізація предметної ситуації.

Пшеничных А.Н. Юмор как стратегия реперспективизации предметной ситуации в диалогическом дискурсе (на материале мультимедийных игровых кинопроизведений). В статье изложены результаты исследования юмора как стратегии реперспективизации ситуации, реализуемой в диалогах персонажей мультимедийных игровых кинопроизведений. В работе рассматривается использование юмора участниками диалогического взаимодействия в качестве кооперативной, некооперативной и манипулятивной стратегий, а также описываются коммуникативные тактики соответствующих стратегий.

Ключевые слова: коммуникативная тактика, кооперативная стратегия, манипулятивная стратегия, некооперативная стратегия, реперспективизация предметной ситуации, юмор.

Pshenychnyk A.M. Humour as a situation reperspectivization strategy in dialogical discourse (as presented in multimedia live-action films). The focus of the article is humour as a strategy of situation reperspectivization in the dialogues of multimedia live-action films. The usage of humour by the participants of dialogical interaction as a cooperative, non-cooperative, and manipulative strategy is investigated; communicative tactics of the respective strategies are described.

Key words: communicative tactics, cooperative strategy, humour, manipulative strategy, non-cooperative strategy, referent situation reperspectivization.

Під час діалогічної взаємодії предмет спільної уваги суб'єктів спілкування (предметна ситуація) може отримувати доволі відмінні трактування внаслідок розбіжностей перспектив мовців – поглядів на обговорювану ситуацію [15, с. 199; 17, с. 9; 18, с. 1]. Втілення мовцем своїх чи чужих перспектив та їх взаємний зв'язок у дискурсі відомий у дискурсивній лінгвістиці як процес перспективізації [15, с. 199; 17, с. 9; 18, с. 1, 4]. У діалогічному дискурсі вельми розповсюджені випадки, коли учасник взаємодії вербалізує іншу інтерпретацію ситуації, тобто реперспективізує її [20, с. 50]. Це зумовлено, поміж іншого, комунікативною стратегією мовця –

лінія комунікативної поведінки, спрямована на досягнення певної комунікативної мети [5; 12, с. 85]. У процесі зміни перспективи бачення предметної ситуації мовці нерідко використовують гумор в якості комунікативної стратегії, що є об'єктом вивчення цієї статті. Вербальні тактики реалізації відповідної стратегії у досліджуваному типі дискурсу, тобто вербальні прийоми, якими користуються мовці для досягнення комунікативної мети [1, с. 120], становлять собою предмет дослідження. Матеріал – фрагменти англомовного діалогічного дискурсу – дібрано методом суцільної вибірки з мультимедійних ігрових фільмів – твори,

доступ до гетерогенних складових яких регулюється комп'ютерною програмою, яка змінює текст в залежності від обраної суб'єктом стратегії його читання [10, с. 45]. Мета полягає в упорядкуванні різновидів стратегії гумору та вербальних тактик їх реалізації під час реперспективізації предметної ситуації у діалогічному дискурсі мультимедійних кінотворів.

Гумор використовуємо у найширшому значенні цього слова, як синонім *комічного* [4, с. 3] – те, що виявляється смішним [9]. Вибір *гумору* за ключове пов'язано з різницею у фокусі значень цих слів: якщо *комізм* висуває на передній план ті сторони об'єкта, які можуть викликати сміх, то у випадку *гумору* акцентується суб'єктивний бік явища – те, що виявляється смішним для суб'єкта. За такої інтерпретації, значення терміну “гумор” охоплює не тільки сміх із толерантним відношенням до об'єкта, але й сатиру, якій властиве критичне відношення до об'єкта і виявляється в зневажливому глузуванні над ним [4, с. 3].

Проблему того, що викликає сміх намагалося розв'язати не одне покоління вчених та мислителів (див. напр. огляд [19]). Проте кожна спроба заключити гумор у жорсткі рамки визначення виявляється тупиковим, бо не все, що потенційно є смішним дійсно створює цей ефект у конкретних умовах спілкування. А. Бергсон пропонує розглядати гумор як “живу сутність” (“a living thing” [13, с. 61]), як процес, лейтмотив якого можна описати наступним чином: це свого роду ‘негнучкість’ людського тіла, думок або характеру, чого суспільство намагається будь-яким засобом позбутися, щоб досягти найвищого можливого ступеня пристосованості та зграйності своїх членів. Така ‘негнучкість’ і є комічною, а сміх покликаний створити нейтралізуючий, корегуючий ефект [там само]. При цьому, А. Бергсон наголошує, що цей опис є правильним тільки в ідеальних випадках, і становить собою занадто теоретизоване та елементарне уявлення.

У статті викладено результати дослідження гумору як стратегії реперспективізації предметної ситуації з позицій діяльнісного бачення мови (див.

детальніше [7]), коли створення сміхового ефекту вивчається без відриву від комунікативної ситуації, особи мовця та його комунікативних цілей, що дає підстави віднести дослідження до числа актуальних. Згідно обраній діяльній позиції дослідження навмисно уникаємо більш жорсткого визначення гумору ніж того, що *гумор* – спричинення мовцем на співрозмовника / третьої сторони сміхового розважального ефекту.

У результаті дослідження з'ясовано, що гумор становить собою універсальну стратегію в тому сенсі, що слугує досягненню як (1) кооперативних, так і (2) некооперативних цілей комунікантів, і, крім того, (3) маніпулятивних. Розглянемо ці різновиди стратегії гумору у зазначеній послідовності.

1. Кооперативні стратегії завжди передбачають координацію зусиль комунікантів, утягнення обох учасників у процес взаємодії на шляху до досягнення встановленої мети [8, с. 398]. Основна мета мовців – порозуміння, при цьому важливим є відношення партнерства між комунікантами та їх готовність стати на місце співрозмовника, зглянути-ся на нього та допомогти. Гумор як кооперативна стратегія використовуються щоб розрядити атмосферу спілкування, зберегти гармонію міжособистісних стосунків, захиститися від негативних боків життя, подолати важку ситуацію і т. п. Ця стратегія реалізується в діалогічному дискурсі за допомогою низки вербальних тактик: (А) чорний гумор, (Б) непристойний гумор, (В) висловлення жартівливого ставлення до ситуації, (Г) іронія.

А. Чорний гумор – це жартування на соціально табуйовані теми такі як смерть, поганий стан здоров'я, каліцтво, негарна зовнішність тощо. Ця тактика побудована на грі слів, використанні образності: евфемізмів (*to be asleep=to be dead*), дисфемізмів (*to walk to one's own funeral=to die*); мейозису; абсурді тощо. Чорний гумор ілюструє наступний приклад:

(1) [a] *DAGO RED: Is he all right, Hawkeye?*

[b] *HAWKEYE: Is he all right, Dago? Yes, you mean is he gonna live? He'll live. Is somebody going to be around tomorrow morning when he wakes up to tell him that*

he hasn't got anything between his legs anymore? (MASH, 0.33.08-0.33.24)

Отець Джон Мулкахі (на прізвисько Червоне вино / Dago Red) навідується до операційної у військовому шпиталі і запитує в хірурга (капітан Пірс на прізвисько Яструбине око / Hawkeye) про стан здоров'я пацієнта. Для роз'яснення ситуації Пірс користується чорним гумором, мовними засобами реалізації якого є такі. По-перше, комікант генерує контекстуальне значення лексеми *to be all right*: продуцент репліки [a] вживає його в значенні “жити”, у репліці [b] мовець розуміє під цим висловом задовільний моральний та емоційний стан мовця, а також якість його подальшого життя. По-друге, хірург зменшує реакцію пацієнта на своє каліцтво (*is somebody going to be around tomorrow morning*), а також використовує евфемізм (*he hasn't got anything between his legs anymore*). В аудіокоментарях режисер цитованого фільму “Військово-польовий шпиталь” Р. Алтман пояснює використання героями чорного гумору особливостями професії військових хірургів: “Якщо б ці хірурги залишалися серйозними та ставилися до зраних, яких вони оперували, як до справжніх людей, вони не змогли б пережити війну”.

Б. Непристойний гумор становить жартування на тему сексу, частин тіла, зовнішності чи сексуальності людини; в основі полягає гра слів, характерне використання образності для позначення сфери інтимного життя, частин тіла людини: метафора (*cane* і *mitten* для позначення чоловічих і жіночих статевих органів), епітети (*a hot nutritionist*), евфемізми (*to know somebody* / мати сексуальні стосунки), дисфемізми (*your big ass*), гіперболізація тощо, а також лексичних одиниць у прямому значенні на позначення частин тіла (*ass, mouth*) та інтимних стосунків (*erotic, to have sex with somebody, to make with the sex*). Наприклад:

(2) [a] TONY: You'll come back *a broken man*.

[b] COLIN FRISSELL: Yeah, *back broken from too much sex* (Curtis, 43).

Тоні й Колін обговорюють рішення останнього поїхати до Сполучених штатів для заведення інтимних стосунків. Тоні намагається відмовити друга

від поїздки, наголошуючи на тому, що Колін розчарується та повернеться зломленим (*a broken man*). Колін хоче переконати себе та співрозмовника у своїх майбутніх досягненнях на любовному фронті, для чого користується непристойним гумором, який побудовано на грі зі значеннями слова. Мовець генерує гіперболу та за допомогою модифікатора *back* (*back broken*) актуалізує наступне значення *broken* “розділений на частини за допомогою сили” [21]: “Так, у мене аж спина зламається від надмірного заняття сексом”.

В. Висловлення жартівливого ставлення до ситуації побудовано на грі слів, використанні або знятті образності, дефразеологізації; це відсутність серйозного ставлення до ситуації, що виявляється в кепкуванні мовця в небезпечній, серйозній ситуації чи з її приводу, наприклад:

(3) [a] MARGO: I'm *a junk yard*. <... >

[b] BILL: *My wonderful junk yard. The mystery and dreams you find in a junk yard-*

(Mankiewicz, 24)

За словами К. Гейста, автора аудіокоментарів до фільму “Усе про Єву”, Марго переймається через те, що вона старіє, а вона набагато старша за свого коханця (Білл). У діалозі з Біллом, героїня характеризує себе метафорою *a junk yard* (смітник). Для підбадьорення Марго Білл реперспективізує ситуацію за допомогою оксюморону *my wonderful junk yard* (мій дивовижний смітник) та розгорнутої складної метафори *The mystery and dreams you find in a junk yard* (“А які таємниці та мрії приховує смітник...”). У цей спосіб продуцент респонсивної репліки надає серйозній ситуації, в якій його стосунки з Марго перебувають під загрозою, позитивної інтерпретації.

Г. Іронія втілюється в незлобливих жарти, розважальний ефект у яких досягається імплікуванням смислу, протилежного буквальному значенню висловлення:

(4) [a] MARGARET PHELPS: *You think about Joanna?*

[b] TED KRAMER: *Never* (Kramer vs. Kramer, 0.34.40-0.34.49).

Друзі Тед і Маргарет обговорюють особисте

життя: Маргарет залишив чоловік, Теда – дружина Джоана. Маргарет питає в Теда, чи згадує він Джоану, на що Тед відповідає серйозним тоном: “Ніколи”, але Маргарет розуміє, що Тед іронізує над собою, з метою розрядити атмосферу. Актор Д. Гоффман, який грає роль Теда та під час зйомок фільму сам розлучався з дружиною, так коментує почуття Теда: “Те, що робить розірвання шлюбу таким болісним, це те, що кохання не закінчується ..., якщо це справжнє кохання, але саме це прагнули зробити обидві сторони розлучення”.

2. Некооперативна стратегія здебільшого втілюється в агресивних діях продуцента респонсивної репліки, коли він явно порушує принципи мовленнєвого спілкування [2; 14], щоб захиститися, висловити крайню антипатію, невдоволення тощо у ставленні до предмета розмови / співрозмовника, продемонструвати своє домінування, різко припинити стосунки / спілкування зі співрозмовником, категорично висловити небажання розмовляти на певну тему. На обрання цієї стратегії може також впливати фізичний і психічний стан суб'єкта мовлення. Виокремлюємо такі вербальні тактики гумору як некооперативної агресивної стратегії: (А) чорний гумор, (Б) непристойний гумор, (В) сарказм, (Г) дотеп.

А. Чорний гумор. У прикладі (5) мовець відмовляється від дії, вказуючи на професійну некомпетентність партнера з комунікації за допомогою чорного гумору:

(5) [a] *CAMERON: The crash didn't cause the bleed.*

[b] *HOUSE: Right, the bleed caused the crash. Blood got on the road, it got all slipper*
(Kaplow, Moran, 2).

Доктор Кемерон намагається зацікавити доктора Хауса медичною справою: підлітки потрапили до ДТП у результаті того, що дівчина за кермом відволіклася на кривавий кашель свого супутника. Причину хвороби хлопця лікарям не вдається встановити, на чому Кемерон наголошує у висловленні [a]: “Аварія не була причиною кровотечі”. У своєму висловленні Хаус імплікує відмову від дії за допомогою глузування, що побудовано на кон-

струюванні неймовірної, абсурдної ситуації: “Ага, кровотеча спричинила аварію. Кров хлинула на дорогу, стало так сковзко”. Цим він у непрямий спосіб ображає і співрозмовницю, вказуючи на її невисокий рівень професіоналізму.

Б. Непристойний гумор. У наступному прикладі мовець використовує непристойний гумор, щоб відмовитися від розмови на тему, пропоновану продуцентом ініціативної репліки:

(6) [a] *CUDDY: I can't always be here to protect you. Patients talk. Doctors talk. <...>*

[b] *HOUSE: About how big your ass has gotten lately?* (Kaplow, Moran, 5)

Директор лікарні Кадді занепокоєна тим, що її підлеглий доктор Хаус зловживає вікодином, і персонал та пацієнти це обговорюють. Хаус реперспективізує ситуацію, генеруючи непристойний жарт з приводу зовнішності співрозмовниці, роблячи предметом розмов певну частину її тіла, що досягається завдяки специфікації дієслова *to talk* (розмовляти). Цим у грубій формі Хаус відмовляється від обговорення теми та зменшення дози вікодину.

В. Сарказм, як й іронія, передбачає досягнення ефекту завдяки імплікуванню смислу, протилежного буквальному значенню висловлення, проте, сарказм – це злобліві жарти і його сутність не вичерпується високим ступенем насмішки: якщо в разі іронії повністю витримується іносказання, то в разі сарказму воно умисно послаблюється або знімається [9]:

(7) [a] *MRS DASHWOOD: He (John Middleton) is a widower. He lives with his mother-in-law at Barton Park and it is Barton Cottage that he offers us.*

[b] *FANNY: Oh, a cottage! How charming. A little cottage is always very snug* (Thompson, 32).

Місіс Дешвуд повідомляє Фанні, що вона з дочками переїжджає до котеджу, який запропонував сер Джон Мідлтон. Фанні висловлює негативне ставлення до родичів, глузуючи над нещастям співрозмовниці: “О, котедж! Як чудово. Маленький котедж – це завжди дуже зручно”. У репліці Фанні вичитується саркастичний смисл, протилеж-

ний буквальному значенню висловлення, що полегшується завдяки використанню модифікатора *little* (маленький): жити в котеджі – це жахливо та вкрай незручно, бо він дуже маленький.

Г. Дотеп розуміється як загостреність думки, талант винаходити влучні, кмітливі, яскраві висловлення та зауваження із сатиричним відтінком; ґрунтується на конструюванні мовцем вдалих несподіваних асоціативних зв'язків між значеннями слова чи поняттями [11; 16].

(8) [a] *SASHA: Leave him (Danjou) alone, okay? He's getting it.*

[b] *RAMOS: No, homes, I'm getting it (Take the Lead, 1.16.42-1.16.58).*

У Данжу, партнера Саші, не виходить танго. Рамос (якого автори коментарів до фільму характеризують як лідера, упевненого у своїй перевазі над іншими) хоче танцювати із дівчиною, і тому відкрито ображає Данжу: “Не розумію, навіщо ти (Саша) гаєш із ним час, ти ж нічого з цього не отримуєш”. Дівчина намагається позбутися в'їдливого Рамоса, тому звертається до нього із наступною реплікою: [a] “Дай йому (Данжу) спокій, гаразд? Він вчиться”. Рамос ще більше нагнітає атмосферу спілкування, удруге привселюдно принижуючи Данжу: [b] “Ні, крихітко, це я вчуся”. Тут Рамос протиставляє два значення дієслова *to get*: [a] – процес навчання і [b] – позитивний результат цього процесу.

3. Маніпулятивна стратегія реперспективізації посідає проміжне становище між некооперативними та кооперативними і визначається як вид впливу на співрозмовника, коли мовець задовольняє власні потреби, використовуючи потреби суб'єкта впливу, але не виявляє при цьому конфлікту інтересів [3, с. 6; 86, с. 223]. Отже, маніпулятор діє у відношенні до співрозмовника як рівний партнер, але розглядає його як суперника у грі, яку необхідно виграти [6, с. 223]. Основні комунікативні цілі мовця при цьому – це прихилити до себе співрозмовника, звабити, змусити діяти певним чином, що досягається за допомогою (А) непристойного гумору, (Б) висловлення жартівливого ставлення до ситуації, (В) дотепу.

А. Непристойний гумор як тактику маніпулятивної стратегії ілюструє такий приклад:

(9) [a] *BETTY: Are you hungry?*

[b] *GILLIS: Hungry? After twelve years in the Burmese jungle. I am starving, Lady Agatha – starving for a white shoulder –*

(Brackett et al., 70)

На вечірці Джо Гіліс зустрічає Бетті, яка йому подобається, але заручена з його другом. Бетті запитує у Джо, чи він голодний. У відповідь чоловік жартує на тему інтимних стосунків, “граючи” на двох різних значеннях вислову *to be hungry*: (1) зголоднілий, (2) що сильно бажає, поміщаючи її в лінгвальний контекст, в якому актуалізується метафоричне значення (“той, що жадає, має палке бажання” [16]). Крім того, мовець використовує наростання, інтенсифікуючи значення лексеми *hungry*: “Голодний? ... Я вмираю з голоду <...>”. Про ефективність обраної тактики розповідає автор аудіокоментарів до фільму “Бульвар Сансет” Е. Сіков: “<...> у цій сцені ми розуміємо, можливо, навіть раніше самої Бетті, що вона зацікавлена набагато більше в Джо Гілісові, ніж в своєму нареченому”.

Б. Дотеп. За допомогою цієї тактики мовець може заповнити увагу співрозмовника, стати центром уваги, лідером. З людиною, чие мовлення відмічається дотепністю, хочуть продовжувати стосунки, спілкування, його хочуть слухати, що ілюструє наступний приклад:

(10) [a] *CHARLIE STEWART: My parents say my future is right on the horizon.*

[b] *CONNIE BAKER: Tell them the horizon is an imaginary line ... that recedes as you approach it (Konner, Rosenthal, 46-47).*

Під час танцю Чарлі розповідає новій знайомій Конні, що його батьки мають чіткий план щодо його кар'єри, використовуючи ідіоматичний вислів *on the horizon* (у межах досяжності). Конні намагається справити гарне враження та зав'язати стосунки із юнаком, тому створює дотепне висловлення, побудоване на дефразеологізації: “Скажи їм, що горизонт – це уявна лінія, яка віддаляється, коли до неї наближаєшся”. Тут мовець експлікує пряме

значення лексичної одиниці *horizon* (лінія горизонту). Кмітливе та вдале обігравання значень мовної одиниці викликає сміх з боку Чарлі, який запрошує дівчину й на наступний танець.

В. Висловлення жартівливого ставлення до ситуації виникає, коли продуцент респонсивної репліки намагається відволікти увагу співрозмовника від серйозної теми, попередити негативні для себе наслідки, розсмішивши слухача, наприклад:

(11) [a] *FOREMAN: Err moving around is a bad idea. Hey if you feel chest pain you need to let me know. Verapamil can cause congestive heart failure.*

[b] *HOUSE: Nothing can hurt my heart*
(Kaplou, 12).

Форман робить ін'єкцію Хаусу для зменшення болю від мігрені, який одразу підводиться, щоб працювати. Форман застерігає доктора про побічну дію препарату – серцеву недостатність (*congestive heart failure*). Доктора Хауса цікавить не своє самопочуття, а якісна праця підлеглих для розв'язання медичної проблеми, тому він ігнорує застереження співрозмовника. У цьому прикладі комічний ефект досягається завдяки грі слів: актуалізації відмінного віртуального значення багатозначного слова *heart*. Продуцент репліки [a] використовує лексику *heart* у такому значенні: “центральный орган кровеносной системы” (серце) [16]. Доктор Хаус надає жартівливого трактування ситуації (“Ніщо не може зранити моє серце”), актуалізуючи інше значення слова *heart*: “цей орган людини як символ зосередження почуттів” (душа) [там само].

Таким чином, причиною висловлення учасником діалогу думки відмінної від його співрозмовника є, окрім іншого, комунікативна мета продуцента респонсивної репліки, згідно з якою він дотримується кооперативної, некооперативної або маніпулятивної стратегії. Проведене дослідження свідчить про те, що гумор – це універсальний засіб досягнення комунікативної мети, який діє згідно того, хто сміється, що є об'єктом сміху і який він має характер. Перспективи роботи убачаємо у розкритті сутності когнітивних операцій, що є підґрунтям гумору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с. – (Альма-матер).
2. Грайс Г.П. Логика и речевое общение / Г.П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс. – 1985. – Вып. XVI : Лингвистическая прагматика. – С. 217–237.
3. Денисюк Е. В. Манипулятивное речевое воздействие: коммуникативно-прагматический аспект : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Е.В. Денисюк. – Екатеринбург, 2004. – 24 с.
4. Дмитриев А.В. Социология юмора: Очерки / А.В. Дмитриев. – М. : ОФСПП, 1996. – 214 с.
5. Муравьева Н.В. Язык конфликта [Электронный ресурс] / Н.В. Муравьева // Гильдия лингвистов-экспертов по документационным и информационным спорам. – М., 2002. – Режим доступа : <http://www.rusexpert.ru/books/lang/content.htm> – Заглавие с экрана.
6. Пирогова Ю.К. Имплицитная информация как средство коммуникативного воздействия и манипулирования (на материале рекламных и PR-сообщений) / Ю.К. Пирогова // Проблемы прикладной лингвистики. – М., 2001. – С. 209–227.
7. Пшеничных А.М. Діяльнісний підхід до вивчення особливостей реперспективізації ситуації комунікантами / А.М. Пшеничных // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В. -Н. Каразіна. – 2010. – № 928. – С. 52–58.
8. Романов В.В. Юридическая психология : учебник / В.В. Романов. – М. : Юрист, 1998. – 488 с.
9. Современный толковый словарь : адаптация для Lingvo 12 [Электронный ресурс]. – М. : Изд-во “Большая Советская энциклопедия”, 2003.
10. Сонин А.Г. Общепсихологические и когнитивные механизмы понимания мультимедийных текстов / А.Г. Сонин // Вопросы психолінгвістики. – 2003. – № 1. – С. 43–56.
11. Толковый словарь русского языка : компьютерное издание [Электронный ресурс] / [сост. В.В. Виноградов, Г.О. Винокур, Б.А. Ларин и др.; под ред. Д.Н. Ушакова]. – Israel : Very Ltd, 2003.
12. Фролова І.Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : монографія / І.Є. Фролова. – Харків : Харків. нац. ун-т імені В.Н. Каразіна, 2009. – 344 с.
13. Bergson H. Laughter / H. Bergson // Comedy. – Baltimore and London : The Johns Hopkins University Press, 2003. – P. 61–190.
14. Brown P. Politeness: Some Universals in Language Use / P. Brown, S. Levinson. – London, New York, etc. : CUP, 1987. – 345 p.
15. Busch-Lauer I.-A. Perspective in medical correspondence: English and German letters-to-the-editor / I.-A. Busch-Lauer // Framing and Perspectivising in Discourse / [ed. by T. Ensink, Ch. Sauer]. –

Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – 2003. – Vol. III. – P. 191–214. 16. Collins English Dictionary [Electronic resource] : адаптація к версії Lingvo 12. – [8th ed.]. – New York : Harper Collins Publishers, 2006. 17. Ensink T. Social-functional and cognitive approaches to discourse interpretation. The role of frame and perspective / T. Ensink, Ch. Sauer // Framing and Perspectivising in Discourse / [ed. by T. Ensink, Ch. Sauer]. – Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – 2003. – Vol. III. – P. 1–21. 18. Graumann C.F. Perspective and perspectivation in discourse: an introduction / C.F. Graumann, W. Kallmeyer // Perspective and Perspectivation in Discourse / [ed. by C.F. Graumann, W. Kallmeyer]. – Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – 2002. – Vol. 9. – P. 1–11. 19. Krichtafovitch I. Humour Theory. The Formulae of Laughter / I. Krichtafovitch – Parker, Colorado : Outskirts Press, 2006. – 168 p. 20. Linell P. Perspectives, implicitness and recontextualization / P. Linell // Perspective and Perspectivation in Discourse / [ed. by C.F. Graumann, W. Kallmeyer]. – Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – 2002. – Vol. 9. – P. 41–57. 21. US Webster's Unabridged Dictionary [Electronic resource]. – Access : www.mso.anu.edu.au/~ralph/OPTED/index.html. – Title from the screen.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

1. Brackett Ch., Wilder B., Marshman D. M., Jr. Sunset Boulevard : film script [Electronic resource] // Screenplays for You. – Access : http://sfy.ru/?script=sunset_boulevard – Title from the screen,

1949. – 141 p. 2. Curtis R. Love Actually : dialogue transcript [Electronic resource] // Drew's Script-O-Rama. – Access : http://www.script-o-rama.com/movie_scripts/l/love-actually-script-transcript.html – Title from the screen. – 71 p. 3. Kaplow L. House, M.D. Season 2. Distractions : dialogue transcript [Electronic resource] // twiztv. – Access : <http://www.twiztv.com/scripts/house/season2/house-212.htm> – Title from the screen, 2006. – 24 p. 4. Kaplow L. Moran Th.L. House, M.D. Season 1. Detox : dialogue transcript [electronic resource] // twiztv. – Access : <http://www.twiztv.com/scripts/house/season1/house-111.htm> – Title from the screen, 2005. – 25 p. 5. Konner L., Rosenthal M. Mona Lisa Smile : dialogue transcript [Electronic resource] // Drew's Script-O-Rama. – Access : http://www.script-o-rama.com/movie_scripts/m/mona-lisa-smile-script-transcript.html – Title from the screen, 2003. – 120 p. 6. Kramer vs. Kramer [Electronic resource] / [Directed by R. Benton]. – Culver City, CA : Columbia Pictures, 2001. – 1 DVD-disk. – 6,9 GB. 7. Mankiewicz J. All about Eve : film script [Electronic resource] // Screenplays for You. – Access : http://sfy.ru/?script=all_about_eve – Title from the screen, 1950. – 89 p. 8. MASH : dialogue transcript [Electronic resource] / [Directed by R. Altman]. Los Angeles, CA : 20th Century Fox Film Corporation, 1969. – 116 mins. 9. Take the Lead : dialogue transcript. – Los Angeles, CA : New Line Cinema, A Tiara Blue Films Production, 2006. – 108 min. 10. Thompson E. Sense and Sensibility : film script [Electronic resource] // The Internet Movie Script Database. – Access : <http://www.imsdb.com/scripts/Sense-and-Sensibility.html> – Title from the screen, 1995. – 178 p.